

## Теологически аргументи за ценността на човешкия живот в съвременните биоетически дискусии

*Резюме на магистърска теза, защитена през юли 2009 г. от Петър Наков, МП Практическа философия към специалност Философия на Философски факултет на СУ "Св. Климент Охридски"*

Проблемът, който се опитам да изясня в дипломната работа е проблемът за човешкото достойнство в биоетическите дискусии днес. С бързото развитие на биомедицината и биотехнологиите, възникват сериозни морални въпроси, свързани с човешката личност – човешки права, човешко достойнство и ценност на човешкия живот.

Задачата, която си поставих е разкриването на същността и спецификата на теологическите аргументи в биоетическите дискусии. Фокусът ми е върху теологическите аргументи за ценността на човешкия живот и човешкото достойнство. Целта ми бе да покажа, че теологичните аргументи във връзка с ценността на човешкия живот не са "втора класа" аргументи – "еднотипни, ограничени само в доктрината...", но са разумни, проникателни, многообразни и обхващат по-широк кръг онтологична реалност, например Бог като битие. Това е опит да се демонстрира силата на теологическата етика при решаване на проблемите, разглеждани от биоетиката.

Методът за решаване на тази задача бе задълбочен теоретичен анализ на проблематиката. Теоретичната същност от задачата включва проучване на наличната литература – автори, традиции, идеи, позиции и аргументация. Въведението и глава първа на дипломната работа имат повече теоретичен характер. Втора и трета глави са същинската част, предлагат важни изводи и обобщения, и практическо решение на проблема с човешкото достойнство.

Логическата постройка на текста акцентира върху последователното решаване на следните задачи: първа глава си поставя задачата да запознае читателя с някои особености на биоетическите дискусии; втора глава показва опита за решаване на проблемите и отговорите на въпросите, посредством предложените аргументи от участниците в биоетическата дискусия; в трета глава задачата е да се изложи ясно какво е мястото на теологическите аргументи във въпросната дискусия, какви алтернативни решения се предлагат; стремежът е да се покажат предимствата на теологическите аргументи по въпросите и проблемите на биоетиката и в частност човешкото достойнство над другите, както и да се наблегне върху принципите, открити в тях.

Въведение: Предизвикателствата в опитното поле на биоетиката – същност и предназначение на биоетиката; поява и решаване на проблеми със специфични методи;

Глава 1. Възможността за предимството на по-добрия аргумент в биополитическите дискусии – подход на формулиране и обосноваване на морални аргументи; морално-философски светогледни позиции (утилитаризъм, деонтология, теологическа етика), предпоставени в тези аргументи; възможността за морално-ценностен неутралитет на аргументите;

Глава 2. Същност и значение на теологическите аргументи за човешкото достойнство, представени по повод предизвикателствата на биотехнологиите – запознаване с изтъкнати съвременни теолози, с техните възгледи и подход към биоетическите проблеми; излагане същността и разнообразието на аргументите в теологическата традиция (общ преглед) – католици, православие, протестантство;

Заклучение – крайни изводи за настоящото влияние на биоетиката в съвременните общества и живота на гражданите; анализът и оценките на теологическите аргументи показват тяхното предимство над другите аргументи по проблемите на биоетиката.

Изводите, които мога да направя са:

1. Биоетиката приема да се ангажира със сложни морални въпроса на биомедицината, главният от които е ценността и достойнството на човешкия живот. Биоетическите дискусии имат висока стойност, защото привличат специалисти от широк кръг научни дисциплини: философия, теология, социология, медицина, психология и т.н.
2. Независимо от различието в моралните светогледи, налице е дълбок нравствен усет за това, какво означава да бъдеш човешко същество. Независимо от разлагащото действие на секуларизма в модерното общество, все още се намират белези на засилен морален усет.
3. Мисля, че най-важен и окончателен извод в настоящата дипломна работа е, че Човекът е създаден по Божий образ. Следователно той има собствено достойнство. Човешкото достойнство е неприкосновено и е право на всеки човек. Следователно медицинските практики трябва да зачитат това право на всеки, когато прилагат собствените си методи. Позицията на християнските теолози е действително силна позиция в биоетическите дискусии! Християнството осъжда като грях злонамереното използване на биотехнологиите при положение, че накърняват основното право на живот и човешко достойнство. Теологическите гласове са наистина силни гласове в дискусиата, защото полагат аргументите си върху християнската метафизика. Метафизиката на християнската философия разглежда Бог като върховно битие. Той е вечното битие (“Аз съм Онзи, Който съм.” Изход 3:14)<sup>1</sup>, от което изхожда човека. Човешкото битие се определя от висшия абсолют – Бог. Същността и съществуването на човешкото същество имат своето обяснение именно в тази метафизика. В този смисъл християнският възглед за човека се основава на онтология, която е единствена по рода си. От тази перспектива – отношението човек и Бог, се разглеждат всички биоетически въпроси за човешкия живот и достойнство, свобода, права и други.

Настоящата работа представлява още една допълнителна разработка в областта на биоетиката. Тя може да се прибави към многобройните статии, монографии, сборници, специализирани списания и т.н., написани по въпроса. В работата си показах превъзходството на теологическите аргументи пред утилитарната и други позиции в дискусиите. Погрешно е мнението, че поради обособяването на биоетиката като светска дисциплина участието на теолозите е безполезно. Проблемът е, че тези аргументи не са достатъчно убедителни за съвременните учени, които не приемат предпоставките на християнската вяра. Мнозинството модерни хора не вярват в идеите на Християнството, а именно на тази метафизика са построени тези аргументи.

Какво би могло да се изследва в бъдеще по въпросната тема? Може да се направи по-обстоен анализ на аргументите, представени от пионерите в биоетиката – теолозите Joseph Fletcher, Paul Ramsey, Richard McCormick. Полезен източник за това е цитираният от мен Albert Jonsen и книгата му “The birth of bioethics”(“Раждането на биоетиката”). Могат да се изследват оригиналните произведения на тези автори, които съставляват значително голям брой, книги, статии, лекции и други. Интерес представлява да се изследва по-задълбочено проблема с “отпадането от вярата” при теолозите. Когато става въпрос за ангажиране с биоетическите проблеми и въпроси се случва това, което Albert Jonsen нарича “отпадане от вярата”. И действително в биоетическите

си разсъждение и анализи теолозите “останаха вън от вярата”. Според мен си заслужава да се открият причините за това, което се случва с тези теолози.